

wo 11 oktober 1995:

IS ONZE CULTUUR NARCISTISCH?

dr Meerten B. ter Borg,
godsdienstsocioloog aan de R.U. Leiden

Wanneer men narcisme in de traditioneel Freudiaanse zin als een cultuurkenmerk ziet, bedrijft men een vorm van cultuurpessimisme, die al twee eeuwen oud is.

Het is beter om van een nieuw narcisme begrip uit te gaan: een grote aandacht voor het eigen ik.

Deze grote aandacht is te begrijpen vanuit de huidige cultuur.

Deze is monolithisch modern: er bestaat grote consensus over de waarden van de Franse revolutie, zoals vrijheid, gelijkheid, individualisme en vooruitgang.

Op grond van deze, in consensus beleden waarden is een grote mate van pluralisme mogelijk. Dit pluralisme betreft ook de eigen persoonlijkheid en identiteit.

Door de snelle veranderingen bestaat echter grote onzekerheid over de eigen identiteit.

Deze onzekerheid vereist een grote mate van zelfreflectie: zie daar de grote aandacht voor het eigen ik in de moderne tijd. Ziedaar de cultuur van het narcisme.

In deze situatie wordt ook de zinvraag belangrijk. He-las schiet het oude antwoord op de zinvraag: de traditionele religie, tekort. Er zullen nieuwe antwoorden gevonden moeten worden.